

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

СІВЦОВА АНАСТАСІЯ ВІТАЛІЇВНА

**«Організаційно-методичні аспекти обліку та контролю заробітної плати
працівників на підприємстві»**

071 «Облік і оподаткування» (галузь наук – Управління та адміністрування)

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник: асист. кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Гавдей Світлана Володимирівна

Рецензент: д.е.н., професор кафедри економічної кібернетики Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Дмитришин Леся Ігорівна

Захист відбудеться «23» червня 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Баланюк Іван Федорович

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТОЛЮ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	6
1.1 Сутність та значення заробітної плати в фінансово-господарській діяльності підприємства	6
1.2 Нормативно-правове регулювання форм та систем оплати праці на підприємстві	12
1.3 Інформаційні системи обліку розрахунків з оплати праці	19
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В ТОВ "КАРПАТНАФТОХІМ"	26
2.1 Специфіка організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві.....	26
2.2 Методика синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві.....	31
2.3 Технологічні особливості обліку та звітності розрахунків із найманими працівниками.....	38
Висновки до розділу 2	46
РОЗДІЛ 3. АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ОПЛАТИ ПРАЦІ В ТОВ "КАРПАТНОФТОХІМ" ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ТА УПРАВЛІННЯ	48
3.1 Організація і методика аудиту розрахунків з оплати праці.....	48
3.2 Внутрішній аудит в системі контролю обліку заробітної плати в ТОВ "Карпатнафтохім"	51
3.3 Формування ефективної системи управління персоналом з використанням новітніх інформаційних технологій.....	55
Висновки до розділу 3.....	59
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Облік та контроль заробітної плати на підприємстві одна з важливих ділянок обліково-аналітичної роботи. Заробітна плата основна форма доходу для більшості населення України.

Розмір оплати праці визначається у залежності від її складності, умов, обсягу виконаного навантаження, професійних та ділових якостей працівника, результатів праці та фінансово-господарської діяльності підприємства.

Організація бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю забезпечує заощадження витрат коштів на оплату праці, допомагає сформувати відповідний розмір заробітної плати, що сприятиме мотивації праці та зміцненню трудової дисципліни на підприємстві.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є обліково-аналітична система заробітної плати на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні аспекти організації обліку та контролю заробітної плати на підприємстві.

Мета і завдання досліджень. Метою дослідження є висвітлення теоретичних положень обліку та контролю заробітної плати, вивчення особливостей їх практичного застосування на підприємстві.

Поставлена мета реалізується шляхом вирішення наступних завдань:

- розкрити економічну сутність поняття "заробітна плата";
- вивчити нормативно-правові акти, які регулюють облік та контроль розрахунків з оплати праці;
- дослідити діючі системи та форми оплати праці працівників;
- ознайомитися з організацією документообігу розрахунків з оплати праці;
- розглянути особливості синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з оплати праці на досліджуваному підприємстві;
- проаналізувати особливості організації та методики аудиту розрахунків з оплати праці;
- проаналізувати новітні інформаційні технології, які використовуються для організації обліку та контролю заробітної плати.

Стан наукової розробки. Вагомий внесок у вивчення теорії та методики обліку, контролю розрахунків з оплати внесли такі вітчизняні науковці, як М. Т. Білуха, С. Ф. Голов, В. П. Завгородній, М. В. Кужельний, Ю. А. Кузьмінський, В. В. Сопко, О. А. Петрик, Н. М. Ткаченко, М. Г. Чумаченко та інші. Серед іноземних дослідників можна виділити А. А. Бачуріна, К. Друрі, М. Армстронга, Г. В. Савицьку, В. П. Суйца, В. В. Скобару, О. Д. Шеремета. Проте, постійна зміна законодавства, діяльність суб'єктів господарювання в умовах війни вимагає вивчення цих нових аспектів та формування практичних рекомендацій з метою удосконалення обліку та контролю розрахунків з оплати праці на підприємстві.

Методи дослідження. Для досягнення сформованої в роботі мети використовувались такі наукові методи: спостереження, зіставлення, абстракції, індукції, дедукції, вимірювання взаємозв'язків, аналізу, синтезу, поєднання історичного та логічного підходів, узагальнення, економічного аналізу та вибіркова перевірка.

Практичне значення одержаних результатів. Роботу з організаційно-методичних аспектів обліку та контролю заробітної плати працівників на підприємстві рекомендовано для подальшого використання з метою удосконалення організації, методики обліку та контролю із розрахунків з оплати праці працівників в ТОВ "Карпатнафтохім".

Структура роботи. Робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота виконана на 68 сторінках тексту та містить 13 таблицями, 4 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТОЛЮ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ» досліджено сутність та значення заробітної плати в фінансово-господарській діяльності підприємства, вивчено нормативно-правове регулювання форм та систем оплати праці на підприємстві, розглянуто сучасні інформаційні системи обліку розрахунків з оплати праці, проведено порівняльну характеристика програмного забезпечення, що застосовується для автоматизованого ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці

У розділі 2 «СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В ТОВ "КАРПАТНАФТОХІМ"» вивчено специфіку організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві, зокрема, первинну облікову документацію із обліку розрахунків з оплати праці ТОВ “Карпатнафтохім”, розглянуто методику синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві, кореспонденції рахунків з нарахування заробітної плати, утримання та сплати зобов’язань в ТОВ “Карпатнафтохім, досліджено технологічні особливості обліку та звітності розрахунків із найманими працівниками.

У розділі 3 «АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ОПЛАТИ ПРАЦІ В ТОВ “КАРПАТНОФТОХІМ” ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ТА УПРАВЛІННЯ» досліджено організацію і методика аудиту розрахунків з оплати праці, вивчено роль та значення аудиту в системі контролю обліку заробітної плати, розглянуто особливості проведення внутрішнього аудиту в ТОВ “Карпатнафтохім”, досліджено особливості формування ефективної системи управління персоналом з використанням новітніх інформаційних технологій.

ВИСНОВКИ

Результат дослідження методичних та організаційних аспектів обліку та контролю заробітної плати працівників на підприємстві представлено в сформованих висновках.

Вивчення сутності заробітної плати за нормативно-правовими документами, вітчизняними, зарубіжними джерелами доводить: заробітна плата – це заробіток розрахований у грошовому виразі, що його отримує працівник за здійснену ним роботу чи надані послуги.

Нормативно-правове регулювання оплати праці відіграє провідну роль у системі організації обліку та контролю заробітної плати. Регулювання оплати праці застосовує широкий арсенал нормативно-правових актів органів різних рівнів, за участю трудових колективів, профспілкових організацій.

Сьогодні при виборі форми оплати праці слід звертається увага на галузеві особливості праці, ситуацію в економічному середовищі, нормативні показники, що застосовуються на підприємстві та індивідуальні запити з боку працівників. Правильно застосована форма оплати праці на підприємстві запорука належного рівня продуктивності та якості праці.

Здійснене дослідження свідчить про широкий вибір інформаційних систем бухгалтерського обліку. Ці програмні продукти є багатофункціональні, дають можливість вирішувати ряд практичних завдань на підприємствах різного розміру, профілю, галузі діяльності. Кожна з програм має свої переваги та недоліки. Цілями кожного господарюючого суб'єкта є обрати дієвий продукт, виходячи з індивідуальних потреб з приводу організації обліку та контролю із розрахунків по оплаті праці. Проведена порівняльна характеристика дає необхідну інформацію про спільні та відмінні особливості програмних продуктів для обліку та контролю заробітної плати на підприємстві. Перед вибором програми слід детально проаналізувати їх перевагами та недоліками. Автоматизація бухгалтерського обліку на даному етапі вирішує комплекс завдань з приводу удосконалення системи обліку та контролю заробітної плати на підприємстві.

Дослідження специфіки організації обліку та контролю розрахунків з оплати праці проведено на базі ТОВ “Карпатнафтохім”. ТОВ “Карпатнафтохім” застосовує журнально-ордерну форму ведення бухгалтерського обліку. Дана форма обліку забезпечує базується на розгорнутій системі накопичувальних облікових реєстрів: журналів, допоміжних відомостей. Документообіг ТОВ “Карпатнафтохім” визначається та контролюється головним бухгалтером та обов’язковий для усіх виконавців. Порядок документообігу сформований у відповідності до специфіки господарських операцій на підприємстві; враховані вимоги до облікового оформлення, структури підприємства та апарату бухгалтерії. Основною метою організації обліку розрахунків із оплати праці є постійний моніторинг стану організації бухгалтерського обліку ТОВ “Карпатнафтохім” із визначенням напрямків його удосконалення.

Цілі, які ставляться перед працівниками з обліку оплати праці в ТОВ “Карпатнафтохім” є наступні: своєчасне оформлення документації із нарахування та виплати заробітної плати; контроль за дотриманням розпорядчих документів із оплати праці та порядку витрат у фонді оплати праці по підприємству та по кожному його підрозділу; своєчасне нарахування і виплата заробітної плати; складання та подання звітності із заробітної плати у встановлені терміни; застосування встановленої системи оплати праці; комплексна оцінка витрат праці; обґрунтований розподіл та перерозподіл фонду заробітної плати.

ТОВ “Карпатнафтохім” веде бухгалтерський облік у програмі “1С: Бухгалтерія в Україні”. Використання цієї автоматизованої системи дає такі переваги: економія робочого часу бухгалтерських працівників, зменшення кількості помилок, зручність ведення обліку.

Аудит розрахунків з оплати праці із працівниками – трудомістка та необхідна ділянка роботи, яка вимагає належної зосередженості, належного аналізу з боку аудиторів. Основоположним завданням аудитора є встановлення дотримання установою норм чинного законодавства у системі оплати праці. З іншого боку, ґрунтовний аналіз направлений на вивчення правильності нарахування заробітної плати працівникам, здійснення комплексної перевірки законодавчо встановленої процедури відповідних відрахувань податків, зборів,

обов'язкових платежів у бюджет держави. Аналітичний етап аудиторської перевірки спрямований на правильність відображення операцій із оплати праці у звітності підприємства.

Для ефективної організації системи обліку розрахунків з заробітної плати в ТОВ “Карпатнафтохім” необхідно: застосувати ефективну форму та систему оплати праці, врахувавши економічний стан підприємства сьогодні; переглянути розподіл обов'язків працівників в бухгалтерії підприємства; внести зміни у графік документообігу на підприємстві. Ці заходи допоможуть оптимізувати час для опрацювання вхідної інформації та зменшити час для ухвалення ефективних рішень з питань оплати заробітної плати в ТОВ “Карпатнафтохім”.

Системна практична діяльність служби внутрішнього аудиту в ТОВ “Карпатнафтохім” здійснює позитивний вплив на господарську та фінансову діяльність. З метою мотивації праці працівників в ТОВ “Карпатнафтохім”, на нашу думку, слід удосконалити систему надбавок, доплат, премій, запровадити належний контроль за додержанням правил із охорони праці; реалізовувати можливість надання працівниками додаткової відпустки за ненормований робочий день; реалізувати право працівників бухгалтерської служби пройти стажування із підвищення рівня кваліфікації.

Наявні в Україні технології управління дозволяють виявляти та застосовувати резервні можливості підприємства, мотивувати кадри. Їх застосування у виробничому процесі стане фактором ефективної економічної стратегії. Реформуючи систему управління персоналом, слід увагу приділити не тільки фаховим компетентностям працівників, а й їхній здатності оперативно та адекватно реагувати на вимоги часу, вміти комунікувати, бути відповідальними за результати своєї діяльності, застосовувати самоосвіту в професійній сфері. Дієва система менеджменту повинна врахувати усі можливі засоби для покращення кадрової політики, системи оплати праці, мотивації персоналу в загальній стратегії управління підприємством.

Список основних джерел

1. Про оплату праці : Закон України від 24 бер. 1995 р. № 108/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 17. Ст.121.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 “Виплати працівникам” від 28 жовтня 2003 № 601. Наказ Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
3. Конвенція про захист заробітної плати від 1 лип. 1949 року № 95. Міжнародна організація праці. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: нав. посіб. Житомир, 2009. 912 с.
5. Калина А. В. Організація і оплата праці в умовах ринку (аспект ефективності): навчальний посібник. К.: МАУП, 2003. 312 с.
6. Колот А. М. Оплата праці на підприємстві: організація та удосконалення. Київ: Праця, 1997. 267 с.
7. Швиданенко Г. М. Продуктивність праці на підприємстві. Бізнес – Інформ. 2010. № 6. 352 с.
8. Дубовська О. В. Теоретичні засади заробітної плати як соціально-економічної категорії. Вісник ДДФА. Економічні науки. 2014. № 2. С. 23-32.
9. Васильчак С. В., Жидяк О. Р., Полянчич Т. М. Теоретичні основи формування оплати праці на підприємстві. Наук. вісник. НЛТУ України. 2011. Вип.21.12. С. 152-157.
10. Швець Л. П., Доберчак Н. І. Дослідження шляхів удосконалення використання фонду оплати праці та системи преміювання на підприємствах зв'язку. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2009. Т. 1, № 4. С. 40-45.
11. Брєзицька К. Ф. Аналіз сучасних систем оплати праці в зарубіжних країнах. Управління розвитком. 2011. № 8. С. 30-31.
12. Усач В. Ф. Контроль і ревізія: підручник. Київ : Знання, 2007. 263 с.

13. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально – трудові відносини: підручник: Знання, 2004. 536 с.
14. Яременко Л. М. Концептуальні засади оплати праці в умовах ринкової економіки. 2020. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
15. Кириченко А. В. Розвиток соціального страхування в Україні. Київ: ЦП “КОМПРИНТ”, 2017. 197 с.
16. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. с.141.
17. Про колективні договори і угоди: Закон України від 1 лип. 1993 р. № 3356-ХІІ. Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 36. Ст. 361.
18. Про відпустки : Закон України від 15 лист. 1996 р. № 504/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1997. № 2. Ст. 4.
19. Про охорону праці : Закон України від 14 жов. 1992 р. № 2694-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 49. Ст.668.
20. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08 лип. 2010 р. № 2464-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 2-3. Ст. 11.
21. Про зайнятість населення : Закон України від 04.07.2013р. № 406 – VII. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 24. ст. 243.
22. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.91 р. № 1577 – XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. ст. 682.
23. Про сільськогосподарську кооперацію : Закон України від 21 липня 2020 р. № 819 – IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 52. ст. 497.
24. Про колективне сільськогосподарське підприємства : Закон України від 14.02.1992 р. № 2115 – XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 20. ст. 272.
25. Петрова І. Л. Сегментація ринку праці: теорія і практика регулювання. Київ: Таксон, 1997. 246 с.

26. Толуб'як В. С. Заробітна плата та її вплив на формування фінансових ресурсів системи пенсійного забезпечення. Теорія та практика державного управління. 2010. Вип. 2. С. 249.
27. Жидовська Н. М., Прокопишин О. С., Бойчун М. Б. Удосконалення систем оплати праці України з урахуванням зарубіжного досвіду. Зб. наук. праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Економічні науки. 2012. Т. 2, № 2 (18). С. 138-146.
28. Корягін М. В. Аспекти законодавчо-нормативного регулювання оплати праці. Юридичний журнал України. 2011. № 3. С. 15–20.
29. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Микитюк Н. Я. Фінансовий облік : підручник. 3-тє вид. перероб. і допов. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 418 с.
30. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40.
31. Про затвердження типових форм первинної облікової документації зі статистики праці від 05 груд. 2008 р. № 489. Наказ Державного комітету статистики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0489202-08>
32. Островерха Р. Е. Організація обліку : навч. посіб. Київ, 2012. 568 с.
33. Мальований М. І., Бечко П. К., Бечко В. П. Соціальне страхування: навчальний підручник. Умань : Видавець «Сочінський», 2011. 476 с.
34. Круш П. В., Тульчинська С. О. Макроекономіка: навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : Центр навч. літ., 2008. 328 с.
35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” від 7 лютого 2002 р. № 73. Наказ Міністерства фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
36. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності від 28 бер. 2013 р. № 433. Наказ Міністерства фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13>
37. Про затвердження форми Податкового розрахунку сум доходу,

нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску і Порядку заповнення та подання податковими агентами Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску від 13 січ. 2015 р. № 4. Наказ Міністерства фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15>

38. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві : Закон України від 16 січня 2020 року № 466 – IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 32. ст. 227.

39. Ротань В. Г., Зуб І. В., Стичинський Б. С. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю. 8-ге вид., доп. та перероб. Київ : А.С.К., 2008.425 с.

40. Болюх М. А., Горбатюк М. І. Економічний аналіз: навч. посібн. К.: КНЕУ, 2001. 540 с.

41. Проскурович О. В., Хом'як І. В. Аналіз продуктивності праціпромислового підприємства. Молодий вчений. 2015. № 2 . С. 18–22.

42. Пищуліна О. М. Нова ідеологія реформування заробітної плати: потреба та перспективи. Стратегічні пріоритети. 2009. № 4. С. 140–147.

43. Офіційний сайт ТОВ "КАРПАТНАФТОХІМ". URL : <http://www.knh.com.ua/uk/finansova-zvitnist-2/finansova-zvitnist-312020/>